

INFORMATION ON EQUALITY AND SOCIAL JUSTICE IN ISRAEL
מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל
مركز «أدفا» - معلومات حول المساواة والعدالة الاجتماعية في إسرائيل

פנסיה חובה עכשיו

מהי פנסיה?

פנסיה היא תשלום חודשי שמקבלים לאחר הפרישה מעבודה, במקום משכורת.

מי זכאי/ת לפנסיה?

זכאים לפנסיה מי שטרחו לשלם לקרן פנסיה בשנים שעבדו. מי שלא ביטחו עצמם ולא שילמו, אינו מקבלים פנסיה.

מי משלם עבור הפנסיה?

העובד/ת והמעסיק/ה.

ממה מתקיימים מי שאין להם פנסיה?

מקצבת זקנה - שמשלם המוסד לביטוח לאומי לכל אשה שהגיעה לגיל 65 ולכל גבר שהגיע לגיל 70 (אשה יכולה לתבוע קצבת זקנה החל מגיל 60, וגבר, החל מגיל 65); ומחסכונות, אם יש.

האם אין די בקצבת זקנה?

קצבת הזקנה אינה גבוהה. מי שנאלץ להתקיים רק מקצבת זקנה, נאלץ לחיות ברמה של קו העוני.

פנסיה, אותה מקבלים בנוסף על קצבת זקנה, מבטיחה רמת חיים סבירה לאחר פרישה

הפנסיה מעבודה, שאותה מקבלים בנוסף על קצבת הזקנה, מאפשרת לחיות ברמה גבוהה מזו של קו העוני.

מדוע צריך לעגן בחוק את החובה לרכוש פנסיה?

כיום, כאשר הפנסיה אינה מעוגנת בחוק, רק חלק מהעובדים והעובדות זוכים לה - אלה המועסקים/ות במקומות עבודה הפועלים במסגרת הסכמים קיבוציים המחייבים ביטוח פנסיה.

עובדים/ות המועסקים/ות במקומות עבודה לא מסודרים, לא רוכשים פנסיה - אם בגלל שאינם מודעים לחשיבות של רכישת פנסיה ואם בגלל שהמעסיקים לא מעונינים לשלם את חלקם בקרן הפנסיה, וכך הם נותרים ללא ביטוח פנסיוני לעת פרישה מעבודה.

בישראל יש היום כ- 1,150,000 עובדים ועובדות ללא סידור פנסיה -- כ- 50% מכוח העבודה האזרחי.

נתון נוסף: מאז 1995, לכ- 25% מהמצטרפים/ות החדשים/ות לכוח העבודה, העובדים/ות במשרה מלאה במקום עבודה מסודר, אין סידור פנסיה.

עוד קבוצה הזכאית כיום לפנסיה היא זו של עובדי/ות מדינה המקבלים פנסיה תקציבית. הזכאים/ות לפנסיה תקציבית לא מפרישים עבורה מדי חודש, שנה אחר שנה, אלא פשוט מקבלים אותה ישירות מתקציב המדינה. סידור זה נגמר כיום: עובדי/ות מדינה חדשים כבר לא יזכו לפנסיה תקציבית, אלא יצטרכו לשלם עבור הפנסיה, כמו שאר העובדים/ות במשק.

איפה בעולם יש פנסיה חובה?

פנסיה חובה נהוגה בכל מדינות המערב. ישראל, וארצות הברית, הן המדינות המפותחות היחידות בהן לא קיימת פנסיה חובה.

למה צריך חוק? האם אי אפשר לסמוך על העובדים/ות שידאגו לעצמם?

הניסיון מלמד שאדם צעיר בדרך כלל לא חושב לא על הזקנה ולא על הצורך לחסוך לעת זקנה. אם לא יהיה חוק פנסיה חובה, להרבה מקשישי/ות העתיד לא תהיה פנסיה מהעבודה, והם יהיו תלויים למחייטם בקצבאות הביטוח הלאומי.

מתי כדאי להתחיל לחשוב על פנסיה?

ביום הראשון לעבודה.

כדי לקבל פנסיה ראויה לשמה בעת הפרישה, חייבים להצטרף לקופת פנסיה עד גיל 30 ולצבור לפחות 35 שנים של הפרשות לקופת הפנסיה.

מי ירוויח מחוק פנסיה חובה?

כולם.

חוק פנסיה חובה יבטיח שכל העובדים והעובדות במשק הישראלי - יהודים וערבים, גברים ונשים, מועסקים במשרה מלאה ומועסקים במשרה חלקית, עובדים בתקן ממשלתי ועובדים של חברות כוח אדם, שכירים ועצמאים - יקבלו בעת פרישה מהעבודה תשלום חודשי במקום המשכורת.

כיום יש בארץ כ- 2.1 מיליון מועסקים, ובהם:

כ- 1.1 מיליון גברים

כ- 900,000 נשים

כ- 295,000 עולים חדשים

כ- 285,000 ערבים

כ- 210 תושבי עיירות פיתוח

כ- 235,000 עצמאים

כ- 146,000 מועסקים/ות באמצעות חברות כוח אדם

פלוס כ- 300,000 עובדי חוץ

כל אלה זקוקים לפנסיה חובה!

מי ישלם עבור הפנסיה?

חוק פנסיה חובה יחייב הן את המעסיק והן את העובד/ת להפריש לקופת הפנסיה של העובד/ת, לפי החלוקה הבאה:

המעסיק יפריש סכום חודשי המקביל ל- 12% של שכר העובד/ת;

העובד/ת יפריש מדי חודש 5.5% משכרו/ה.

האם ניתן יהיה למשוך את כספי הפנסיה לפני פרישה?

לא. חוק פנסיה חובה בא להבטיח רמת חיים סבירה בגיל פרישה מעבודה.

האם יש כיום הצעות חוק בעניין פנסיה חובה?

שתי הצעות חוק בעניין פנסיה חובה מוכנות להגשה לכנסת, האחת של השר אלי ישי והשנייה של חברי הכנסת יוסי כץ וענת מאור.

מה צריך יהיה לכלול בחוק פנסיה חובה?

הבסיס לחישוב הפנסיה:

צריך לדאוג לכך שהבסיס לחישוב הפנסיה יכלול את כל מרכיבי השכר.

שיעור התחלופה

צריך לקבוע את גובה הפנסיה שמקבלים לאחר פרישה יחסית למשכורת שהתקבלה לפני כן (שיעור התחלופה). השיעור המקובל בארץ הוא 70%.

התקרה:

עד איזה רמת שכר יהיו העובדים/ות מבוטחים על פי חוק? התשובה: עד פעמיים השכר הממוצע (באפריל 2000, כ- 12,000 ש"ח). זו הרמה שנקבעה בחוק ההסדרים לתקציב המדינה לשנת 2000. עובדים ששכרם גבוה יותר יכולים לבטח את ההפרש בפנסיה פרטית.

היכן יושקעו כספי קרנות הפנסיה:

כיום, כספי קרנות הפנסיה מושקעים לרוב באגרות חוב ממשלתיות. בארצות רבות במערב נוטים כיום לאפשר לקרנות פנסיה להשקיע חלק מכספיהן בבורסה, אם הבורסה המקומית ואם בורסות זרות. מקובל לחשוב שהרשאה לקרנות הפנסיה להשקיע חלק מכספיהן בבורסה תורמת לפיתוח שוק ההון. באירופה ובצפון אמריקה, ההשקעות של קרנות הפנסיה מהוות לא פחות מ- 30% מכלל ההשקעות הבורסאיות.

ביטוח ממשלתי של כספי הפנסיה:

על מנת להבטיח את זכויות הפנסיה של העובדות/ים, יש לכלול בחוק פנסיה חובה ערבות ממשלתית כנגד האפשרות של התמוטטות קרן הפנסיה.

מועד תחילת ההפרשה לפנסיה:

רצוי שהחוק יחייב את העובד/ת ואת המעסיק/ה להפריש סכומים עבור עובד/ת חדש/ה החל ביום הראשון לעבודה.

מי יוכל לנהל קרן פנסיה:

מומלץ שחוק פנסיה חובה יאפשר רק לתאגידיים ללא מטרות רווח לפעול בשוק הפנסיה, זאת כדי לשמור על רמה נמוכה של עמלות. קרנות פנסיה פרטיות נוטלות אחוז גבוה של הפרשות העובד/ת והמעסיק/ה לעצמן, בצורת עמלות.

בחירת הקרן:

הצעתנו היא שהבחירה תיעשה על-ידי ארגון העובדים במקום העבודה (אם יש ארגון כזה), תוך הסכם עם המעסיק; עם זאת, יש לשמור על הזכות של כל עובד/ת להצטרף לקרן אחרת.

גיל הפרישה:

מוצע שתינתן האפשרות לעובד ולעובדת לצאת לגמלאות בגיל מאוחר יותר מהגיל המקובל היום (לרוב, 65), בהסכם עם המעסיק. יתכן ואפשר יהיה להגיע להסדר שישלב עבודה חלקית עם פנסיה חלקית.

מעט היסטוריה

ב- 1995 נעשתה בישראל רפורמה בנושא של פנסיה מעבודה. קרנות הפנסיה ההסתדרותיות שהיו קיימת עד אז נסגרו לעמיתים חדשים. נפתחו קרנות חדשות, אליהן הצטרפו עמיתים חדשים.

הקרנות הישנות נהנות מתנאים עדיפים: קצבאות קבועות מראש וערבות מדינה בצורה של אגרות מיועדות.

לקרנות החדשות נקבעו תנאים פחות טובים: ראשית, הפנסיה החודשית משתנה בהתאם לגובה הפרשות העובד והמעסיק; דבר שני, הקרנות נדרשות לשמור על איזון אקטוארי. במקרה של חסר, על הקרנות להעלות את הסכומים המופרשים על ידי המעסיק והעובד/ת.

בעת הרפורמה של 1995, הוחלט שלא להנהיג פנסיה חובה. כתוצאה מכך, כרבע מהישראלים והישראליות שהצטרפו מאז לשוק העבודה מוצאים את עצמם בלי זכויות פנסיה.

הפורום לקידום חוק פנסיה חובה:

מרכז אדוה, קו לעובד, עמותת ידיד, מחויבות לשלום ולצדק חברתי

המעוניינים/ות לקבל מידע נוסף, או להצטרף לפורום: אורנה אידליץ 03-5608871